

Consell Comarcal
del **Baix Llobregat**

MEMÒRIA 2023

- 1. INTRODUCCIÓ**
- 2. MEMBRES DE LA XARXA DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DEL BAIX LLOBREGAT**
- 3. ACTIVITATS DE LA XARXA DE MEMORIA DEMOCRÀTICA**
- 4. ENLLAÇOS D'INTERÈS**

INTRODUCCIÓ

El Baix Llobregat s'ha caracteritzat històricament per l'existència de moviments socials molt actius en la defensa de la democràcia, els drets socials, l'equitat, la justícia i la solidaritat. Podríem dir que aquests valors formen part de l'ADN de la nostra comarca.

La comarca del Baix Llobregat compta amb un ric teixit social i associatiu, que ha estat sensible a les polítiques de recuperació de la memòria democràtica, donant lloc a una sèrie de línies d'actuació, projectes i iniciatives centrades en la recerca, la divulgació, la restitució i la commemoració. També ho han estat els seus ajuntaments, els seus arxius municipals i comarcal, i prova d'això és la bona feina feta des de fa anys.

És per aquest motiu, que des del Consell Comarcal del Baix Llobregat i des del Centre d'Estudis Comarcal han impulsat la creació de la Xarxa Memòria Democràtica, com a instrument de coordinació i articulació estratègica que permeti aconseguir aquestes fites. Sempre, des de la voluntat de generar dinàmiques cooperatives amb el conjunt d'entitats del territori.

L'objectiu principal de la Xarxa, és crear un espai d'interacció i coordinació, amb l'objectiu de disposar d'un marc de treball comarcal, convidant a sumar-s'hi a tots els municipis de la comarca, així com a totes les entitats i organismes que desenvolupin projectes de memòria democràtica.

El 25 de gener de 2020, data que feia 81 anys l'exèrcit de Franco ocupava la nostra comarca, es va constituir la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat que conformen diverses associacions, sindicats i institucions que treballen per la memòria democràtica a la comarca. Aquesta Xarxa té els seus precedents en el congrés El Baix Llobregat a debat, quan es va fer la primera trobada d'entitats i persones interessades en la memòria democràtica el 6 de maig de 2016. La Xarxa depèn orgànicament del Consell Comarcal del Baix Llobregat i compta amb la secretaria tècnica del Centre d'Estudis Comarcals de Baix Llobregat.

Consell Comarcal
del Baix Llobregat

Secretaria Tècnica:
Centre d'Estudis
Comarcals del Baix
Llobregat.

MEMBRES DE LA XARXA DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DEL BAIX LLOBREGAT

La Xarxa, amb el lideratge del **Consell Comarcal del Baix Llobregat** i del **Centre d'Estudis Comarcals de Baix Llobregat**, la conformen diverses associacions, institucions, ajuntaments de la comarca, sindicats, la Diputació de Barcelona i el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya.

Ajuntaments i altres institucions:

Abrera · Castelldefels · Cervelló · Collbató · Esplugues de Llobregat · Esparreguera · Gavà · Martorell · Molins de Rei · Olesa de Montserrat · Pallejà · Palma de Cervelló, la · Papiol, el · Prat de Llobregat · Sant Andreu de la Barca · Sant Boi de Llobregat · Sant Climent de Llobregat · Sant Esteve Sesrovires · Sant Feliu de Llobregat · Sant Joan Despí · Sant Just Desvern · Sant Vicenç dels Horts · Santa Coloma de Cervelló · Torrelles de Llobregat · Vallirana · Diputació de Barcelona. Memòria Democràtica, adscrit a l'Àrea de Presidència. Amb el suport del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya.

Entitats:

Amical de Mauthausen i altres camps · Associació Buchenwald · Associació d'Estudis Torrellencs · Associació per a la Memòria Històrica i Democràtica del Baix Llobregat. · Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat · Centre d'Estudis de Gavà · Centre d'estudis Santjustencs · CCOO Baix Llobregat · Col·legi Mare de Déu de la Mercè de Sant Feliu de Llobregat · Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana · Grup de Recerca de Cervelló · Fundació Marianao

ACTIVITATS 2023

PLENARI DE LA XARXA

La Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat va celebrar el seu Plenari el 31 de gener a la sala d'actes del Consell Comarcal del Baix Llobregat.

Amb l'assistència de regidors i regidores de cultura i memòria, sindicats i associacions de la comarca, es van rendir comptes de les activitats realitzades durant el 2022 i també es va presentar el projecte d'activitats de la Xarxa per l'any 2023.

Als parlaments institucionals vam comptar amb les paraules del conseller comarcal de memòria democràtica Jordi Carbonell, la presidenta del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat Genoveva Català, el responsable del Espais de Memòria de la Generalitat de Catalunya, Josep Font, el director del Programa de Memòria de la Diputació de Barcelona, F. Xavier Menéndez i el president d'Amical Mauthausen, Joan Calvo.

Durant el Plenari es va fer la presentació pública de l'espai web de la Xarxa ubicada dins la web del Consell Comarcal; i Joan Calvo ens va fer una pinzellada de la base de dades de deportats de la comarca que ha treballant un equip de la Xarxa amb l'estreta col·laboració i coordinació d'Amical Mauthausen.

En acabar el Plenari, als precs i preguntes es fan presentar dues informacions per part de membres de la Xarxa: en Quim Fornès de CCOO va explicar la moció que han treballat conjuntament amb altres entitats memorialistes sobre l'anul·lació del judicis sumaríssims i consells de guerra i que volen presentar als ajuntaments. Es demana la col·laboració de la Xarxa per fer-la arribar als ajuntaments adherits; en Josep Font, va fer una proposta perquè la Xarxa s'adherís a la Xarxa d'Espais de Memòria de la Generalitat de Catalunya, i es va aprovar la proposta.

L'ARXIU DE LA FUNDACIÓ UTOPIA JOAN N. GARCÍA NIETO, UN LLEGAT SIMBÒLIC PER AL FUTUR

El mes de desembre de 2020, la Fundació Utopia Joan N. García-Nieto d'Estudis Socials del Baix Llobregat iniciava un procés de dissolució i dipositava la documentació a l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat, en compliment de la voluntat de Joan N. Garcia-Nieto. Els patrons (CCOO, UGT, els ajuntaments de Cornellà i Sant Feliu de Llobregat i el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat) vetllaven per preservar un llegat íntimament unit a la identitat més genuïna de la comarca: el moviment obrer.

El dia 7 de març de 2023, l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat va organitzar l'acte institucional de la donació oficial del fons de l'Arxiu de la Fundació Utopia Joan N. Garcia-Nieto d'Estudis Socials del Baix Llobregat on la Xarxa de Memòria hi va participar a través del parlament d'obertura de Jordi Carbonell, aleshores Conseller de Cultura, Medi Ambient i Memòria Democràtica. També hi van participar Manel Martínez de l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, Eduardo Rojo, expresident de la Fundació Utopia i la Sonia Fernández, directora general Patrimoni Cultural, s'ha fet un reconeixement a les persones, les organitzacions i les institucions que van protagonitzar aquelles lluites i van preservar aquest patrimoni. A l'acte han participat també, la historiadora Carme Molinero, i una taula rodona de representants del moviment obrer, que ha comptat amb la presència de Paco Español de Solvay de Martorell, i Conxita Sánchez de Componentes Electrónicos, de Sant Joan Despí.

L'Arxiu de la Fundació Utopia comprèn més de 300 metres lineals de documents, llibres i revistes. Es destaca la conservació de la documentació clandestina i els documents sonors de les històries de vida de persones que van participar en el moviment obrer del Baix Llobregat durant les dècades dels anys 60, 70 i 80 del segle passat. En un principi, l'Arxiu l'integrava el fons personal de Joan N. García-Nieto i més tard es van incorporar fons de persones i organitzacions vinculades amb aquest moviment.

La directora de l'Arxiu Comarcal, Mari Luz Retuerta, va fer referència al paper clau que té l'arxiu de la Fundació Utopia per a la història social de Catalunya del segle XX, i en especial, per a la comarca del Baix Llobregat perquè recull testimonis documentals sobre les lluites obreres de la segona meitat del segle XX. Els àmbits temàtics se centren en dos períodes: la clandestinitat, amb documentació sobre el moviment obrer, el sindicalisme, els conflictes laborals, les migracions, els grups i les forces polítiques i la repressió; i la transició democràtica, amb testimonis sobre el moviment obrer i els moviments socials en general, les polítiques públiques, l'església, el desenvolupament econòmic i social, les dones i el feminisme, les migracions, el medi ambient, les relacions internacionals i la cooperació i les forces armades i el pacifisme.

HOMENATGE ALS DEPORTATS DEL BAIX LLOBREGAT, AL PEU DE L'OLIVERA

El matí del 28 d'abril, la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat ha homenajat als deportats de la comarca que ja sumen més de 100 persones. Al peu de l'olivera plantada al Parc de Torreblanca, ha estat el lloc escollit per recordar a les víctimes que van patir l'horror dels camps de concentració nazis de la comarca del Baix Llobregat.

Han obert l'acte el conseller comarcal de memòria democràtica Jordi Carbonell i la presidenta del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, Genoveva Català. Tot seguit s'ha realitzat la lectura dels 102 noms de deportats per part de Carles Vallejo, president de l'Associació d'ex-persones preses polítiques, Eduard Amouroux, representant d'Amical de les Brigades Internacionals, Joan Calvo, president d'Amical Mauthausen i altres camps, Tina Merino, presidenta de l'Associació per a la Memòria Històrica i Demoràtica del Baix Llobregat i Isabel Sorde, representant dels laioflautes, que també ens han interpretat quatre cançons en el decurs de l'acte i durant la ofrena flora que s'ha fet a l'olivera per part de les persones assistents.

Xavier Menéndez, director del programa de Memòria Democràtica de la Diputació de Barcelona i Josep Font, responsable de la Xarxa d'Espais de Memòria del Memorial Democràtic de Catalunya, han tancat l'acte amb unes paraules en record a tots els deportats.

PARTICIPEM EN L' HOMENATGE A LES VÍCTIMES DEL NAZISME DE SANTA COLOMA DE CERVELLÓ

Al centre cívic de Can Baruta de Santa Coloma de Cervelló, vam assistir a l'acte homenatge a les víctimes del nazisme el passat 5 de maig, amb un reconeixement especial a tres ciutadans del municipi que van perdre la vida als camps de concentració: Antonio Sàbat Amat, Valentí Ros Tutusaus i Vicenç Gaudó Peral.

El conseller comarcal, Jordi Carbonell, va presentar la tasca que està duent a terme la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat, centrada en la recerca, la divulgació, la restitució i la commemoració de la memòria democràtica a la nostra comarca. Seguidament, Dory Sontheimer, ens va parlar sobre el genocidi jueu durant la Segona Guerra Mundial prenent com a referència la seva pròpia història familiar, del que parlen els seus dos llibres: Les set caixes i La vuitena Caixa, un testimoni únic de l'exili i del que es va fer un programa al Sense ficció de TV3. L'acte va concloure amb el reconeixement a les víctimes del municipi, de la mà de Josep Padró i l'assistència de diversos familiars.

JORNADES DE MEMÒRIA. Història i memòria: converses pedagògiques i intercanvi d'experiències

Història i memòria:
converses
pedagògiques i
intercanvi
d'experiències

- Divendres 20 d'octubre (de 17 a 22 h). Sala Ibèria (carrer Pi i Margall, 21 - Sant Feliu de Llobregat)
- Dissabte 21 d'octubre (de 10 a 14 h). Centre Cívic Mas Lluí (carrer Estelí, 10 - Sant Feliu de Llobregat)

Organitzadors:
memorial democràtic, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Departament d'Educació, Departament de Treball i Seguretat Social, Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, OCCEL, COMARCALS COMARCALS DEL BAIX LLOBREGAT

Col·laboradors:
Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, Departament de Cultura, Departament d'Educació, Departament de Treball i Seguretat Social, Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat, Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, OCCEL, COMARCALS COMARCALS DEL BAIX LLOBREGAT

Els dies 20 i 21 d'octubre es van celebrar a Sant Feliu de Llobregat les Jornades de memòria **Història i memòria: converses pedagògiques i intercanvi d'experiències** coorganitzades per la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat, el Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya i el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.

El dia 20 d'octubre vam inaugurar les jornades a la sala Ibèria de Sant Feliu de Llobregat de la mà de l'alcaldessa de Sant Feliu del Llobregat, Lourdes Borell, la consellera de Justícia, Drets i Memòria, Gemma Ubasart, la nova consellera comarcal de cultura i memòria del Consell Comarcal del Baix Llobregat, Lidia Muñoz, la presidenta del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, Genoveva Català i la representant del departament d'educació, Eva Gómez. En acabar els parlaments institucionals l'historiador i professor emèrit de la Universitat de Barcelona Joan Santacana ens va oferir la ponència *Aprendre història amb els objectes i les restes de la Guerra d'Espanya*. Tot seguit un diàleg entre el director del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya Jordi Font i el director de l'Institut Navarro per la Memòria, Jose Miguel Gastón, moderat per Gemma Simón dels serveis educatius del Memorial Democràtic, van intercanviar experiències i opinions referents a la memòria democràtica en el món educatiu. El tancament d'aquesta primera sessió va anar a càrrec de l'espectacle teatral 36 +1 de Maria Pla basat en 36 poemes a partir del 36 de Ricard Creus.

El dia 21 d'octubre, al Centre Cívic Mas Lluí, hi van haver ponències i tallers pràctics adreçats a la comunitat educativa. La jornada la va començar una magnífica ponència a càrrec d'Isidora Sáez Rosenkranz, investigadora del grup DHIGECS de la Universitat de Barcelona, Memòria històrica en societats post transicionals. Diagnòstic, reptes i reflexions per a l'educació. Després d'una breu pausa es van dur a terme tres tallers pràctics: el taller 1 'Arxius, Fonts Orals i Didàctica. L'experiència dels Arxius com a dinamitzadors de la història local: aprendre investigant' realitzat per M. Luz Retuerta, directora de l'Arxiu Comarcal del Baix Llobregat i Yolanda Corredera, també arxivera de l'Arxiu Comarcal; el taller 2 'Experiències didàctiques de transmissió del passat recent als centres educatius i construcció de ciutadania' a càrrec de Joana Llordella, professora de secundària i Maite Gómez, mestra de primària, impulsores del Projecte Camins de Pau, sobre exili i deportació amb alumnat de primària i secundària dels centres educatius d'Esparreguera; i el taller 3 'Llocs de Memòria. Una geografia comarcal' a càrrec de Xavier Cortés de l'escola Mare de Deu de la Mercè i Bea Jiménez, professora de l'INS Martí Dot de Sant Feliu de Llobregat. Tots tres es van realitzar de forma simultània i es van crear climes molt distesos entre els i les participants que van poder intercanviar impressions i experiències. Tres relators voluntaris de cada taller van explicar de forma molt breu a la resta d'assistents en què havia consistit el taller on havien participat. Per acabar vam poder escoltar dues ponències complementàries de la mà d'Isabel Alonso i Xavier Cortès. La primera, Isabel Alonso, ens va explicar els reptes que té la memòria democràtica en el currículum educatiu i el segon, Xavier Cortès, com es situa actualment la memòria democràtica al currículum de l'ensenyament reglat de Catalunya. Les jornades les va clausurar unes paraules de Lidia Muñoz, consellera comarcal de cultura i memòria, que va apuntar a la bona salut de la que gaudeix la memòria democràtica però també als reptes que tenim perquè la memòria faci front a postulats antidemocràtics que intenten imposar-se a la nostra societat.

ENLLAÇOS D'INTERÈS

[Web de la Xarxa de Memòria Democràtica del Baix Llobregat](#)

[Reglament de Funcionament de la Xarxa de Memòria Democràtica](#)

[Protocol de la Xarxa de Memòria Democràtica. Acord aprovació.](#)

[Vídeo de l'acte de Constitució de la Xarxa de Memòria Democràtica dia 25 de gener de 2020](#)

[Base de dades de persones deportades del Baix Llobregat](#)

[Inventari d'espais de memòria del Baix Llobregat](#)

[Memorial Democràtic Baix Llobregat](#)

[Associació per a la Memòria històrica i democràtica del Baix Llobregat](#)

